

Nr 1

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1966 vid dess femtionde sammanträde fattade beslut.

Genom en den 30 december 1966 dagtecknad proposition, nr 11 år 1967, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående följande av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1966 vid dess femtionde sammanträde antagna instrument, nämligen

1. konvention (nr 125) angående behörighetsbevis för fiskare,
2. konvention (nr 126) angående besättningens bostäder på fiskefartyg,
3. rekommendation (nr 126) angående yrkesutbildning för fiskare,
4. rekommendation (nr 127) angående kooperativa föreningars roll i utvecklingsländernas ekonomiska och sociala utveckling.

Texterna till instrumenten har såsom bilagor (bilagorna 1—4) fogats till propositionen. Beträffande dessa texter får utskottet hänvisa till bilagorna.

I propositionen avstyrkes svensk ratificering av de båda konventionerna f. n. Beträffande rekommendationerna föreslås att rekommendationen nr 126 överlämnas till skolöverstyrelsen för att övervägas vid yrkesutbildningens framtida utformning och rekommendationen nr 127 till styrelsen för internationell utveckling för att beaktas vid den fortsatta planeringen av de svenska biståndsinsatserna på kooperationens område.

Internationella arbetskonferensens femtionde sammanträde hölls i Genève under tiden den 1—23 juni 1966. I sammanträdet deltog delegationer från 106 av ILO:s 115 medlemsstater jämte representanter för flera internationella mellanstatliga och icke statliga organisationer, tillsammans över 1 300 personer. Social- eller arbetsministrar från 63 länder bevistade konferensen. Det stora flertalet medlemsstater hade sänt fullständiga delegationer, dvs. två regerings-, ett arbetsgivar- och ett arbetstagarombud. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.

Enligt artikel 19 i Internationella arbetsorganisationens stadga skall ifrågavarande konventioner och rekommendationer underställas riksdagen.

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 9 saml. 2 avd. Nr 1

1.—3. Vissa frågor rörande fiskare

Beträffande innehållet i instrumenten rörande fiskare anmärkes följande. Konventionen angående behörighetsbevis för fiskare har till syfte att stimulera anordnandet av yrkesutbildning av personal i nyckelställning på fiskefartyg och att främja säkerheten till sjöss. Den hänför sig till fartyg om 25 bruttoregister-ton och däröver, som nyttjas till havsfiske i saltvatten, och är tillämplig på befälhavare, styrmän och sådana maskinister som ständigt är ansvariga för ett fiskefartygs mekaniska framdrivning.

Instrumentet föreskriver att medlemsstat, som ratificerar konventionen, skall fastställa kvalifikationsnormer för behörighetsbevis, som ger en person rätt att ombord på ett fiskefartyg utöva befogenheter som tillkommer befälhavare, styrman eller maskinist. På alla fiskefartyg, för vilka konventionen äger tillämpning, skall finnas en befälhavare med behörighetsbevis, och på fartyg om mer än 100 bruttoregister-ton, som nyttjas i verksamhet och inom områden som anges i nationell lagstiftning, skall dessutom finnas en styrman med behörighetsbevis. På fiskefartyg med en maskinstyrka överstigande en gräns, som bestäms av vederbörande myndighet efter samråd med berörda redar- och fiskarorganisationer, skall finnas en maskinist med behörighetsbevis.

I konventionen anges vidare de villkor som måste vara uppfyllda för att en sökande skall erhålla behörighetsbevis. Konventionen föreskriver sålunda minimiålder och minimikrav på yrkeserfarenhet samt räknar upp de allmänna ämnen, beträffande vilka vederbörande har att ådagalägga kunskaper för att bli godkänd i examen. I syfte att underlätta tillämpningen av konventionen stadgas att behörighetsbevis får under en period av tre år från ikraftträdandet av nationell lagstiftning, som sätter bestämmelserna i konventionen i tillämpning, utfärdas till personer, vilka inte genomgått föreskriven examen men förvärvat erfarenhet av de uppgifter som motsvarar ifrågakavande bevis och som inte har begått något allvarligt tekniskt fel.

De tillämpningsåtgärder som konventionen föreskriver innefattar upprättande av ett effektivt inspektionssystem, bestämmelser om kvarhållande i hamn av fartyg samt föreskrifter angående straff och disciplinära påföljder.

Konventionen angående besättningens bostäder på fiskefartyg är tillämplig på fartyg om minst 75 ton, alternativt en minimilängd av 24,4 meter, i vissa fall även på fartyg mellan 25 och 75 ton.

Konventionen innehåller detaljerade bestämmelser, som uppställer krav på att belägenhet, tillträdesanordningar, byggnadssätt, disposition och utrustning av besättningens bostadsutrymmen skall vara av sådan beskaffenhet, att de skapar tillfredsställande trygghet samt skydd mot väder, sjö, värme, köld och buller samt lukt från andra delar av fartyget. Den innehåller även bestämmelser angående bostädernas ventilation, uppvärmning

och belysning, samt föreskriver inte bara att sovutrymmena skall ha en viss minsta golvyta per person av ungefär 0,5 m² till 1 m², beroende på fartygets storlek, utan också att erforderliga utrymmen skall finnas för förvaring av kläder och personlig utrustning. I andra bestämmelser fastställs normer för mässrum, sanitära anordningar samt sjukvårdsutrymmen.

Vidare stadgas i konventionen att innan ett fiskefartyg börjar byggas en detaljmätning över fartygets bostäder skall underställas vederbörande myndighet för godkännande. Slutligen innehåller konventionen vissa bestämmelser rörande dess tillämpning på fartyg som redan finns vid tidpunkten för konventionens ikraftträdande.

Rekommendationen angående yrkesutbildning för fiskare äger tillämpning på all utbildning för arbete ombord på fiskefartyg, som nyttjas till havsfiske i saltvatten, och avser särskilt utbildning av befälhavare, styrmän, maskinister, yrkeskunniga fiskare och annan däcks- och maskinrumspersonal. Instrumentet, som är mycket omfattande och detaljerat, innehåller noggranna rekommendationer rörande planering och samordning av utbildningsmöjligheter för fiskare på grundval av ett nationellt program. Det betonas att ett sådant program bör utformas av vederbörande myndigheter i samverkan med berörda arbetsmarknadsorganisationer, med undervisnings- och forskningsinstitutioner samt med andra sammanslutningar eller personer som har ingående kunskaper om yrkesutbildning av fiskare. Vidare uttalas att finansieringen av utbildningen bör vara regelbunden och tillräcklig samt ta hänsyn till fiskerinäringens aktuella och framtida behov och utveckling. Utbildning i offentliga institutioner bör meddelas utan kostnad för eleverna.

I fråga om utbildningens standard framhålls att allmänna normer för utbildning av fiskare bör fastställas för varje land och att dessa normer bör stå i överensstämmelse med de inom landet gällande fordringarna för erhållande av olika behörighetsbevis för fiskare.

I instrumentet ingår en detaljerad förteckning över ämnen och arbetsuppgifter, som bör ingå i de olika utbildningsprogrammets kursplaner: program syftande till att förbereda eleverna för erhållande av behörighetsbevis, specialkurser i navigation, förberedande yrkesutbildning åt skolbarn, korta kurser för yrkesverksamma fiskare etc.

Rekommendationen förordar vidare organiserandet av aftonkurser, säsongkurser som förläggs till månader med otjänlig väderlek eller till perioder då fisket är av ringa omfattning, speciella kurser i radio och television, korrespondenskurser samt periodiska besök av forskare och gästande lärare i fiskesamhällen. När det gäller utbildningsmetoderna föreslås anlitande av skolfartyg och demonstrationsmaterial (motorer, fiskeredskap, modeller av fiskebåtar, verkstadsutrustning m. m.), film och andra audiovisuella hjälpmedel samt en samordning av den praktiska utbildningen med teoretisk undervisning i havsbiologi, elektronisk fiskletning m. m.

Slutligen innehåller rekommendationen ett avsnitt om internationell samverkan, vilket syftar till en upprustning av praktiska hjälp- och samarbetsåtgärder för främjande av yrkesutbildning för fiskare på internationell nivå.

Konventionsförslaget om behörighetsbevis antogs med 248 röster mot 0; 14 ombud lade ner sina röster. Beträffande den föreslagna konventionen om bostäder var röstetalen 303—0—16 och i fråga om rekommendationsförslaget om yrkesutbildning 330—0—6. Samtliga svenska konferensombud röstade för alla tre instrumenten.

Svenska bestämmelser och yttranden

Beträffande svenska bestämmelser i ämnet hänvisas till redogörelse härför i propositionen s. 7.

I ärendet har yttranden inhämtats från sjöfartsstyrelsen, fiskeristyrelsen efter hörande av Sveriges fiskares riksförbund, skolöverstyrelsen (såvitt avser rekommendationen om yrkesutbildning för fiskare), Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och ILO-kommittén.

Beträffande innehållet i yttrandena får utskottet hänvisa till den redogörelse därför som finns på s. 7—11 i propositionen.

4. Rekommendationen angående kooperativa föreningars roll i utvecklingsländernas ekonomiska och sociala utveckling

Beträffande innehållet i rekommendationen får följande anmärkas.

Syftet med rekommendationen är att dra upp vissa riktlinjer för en effektiv uppbyggnad av kooperativa sammanslutningar i utvecklingsländerna. Instrumentets tillämpningsområde omfattar alla slag av kooperativa föreningar. Det heter i rekommendationen att upprättandet av sådana föreningar bör anses såsom ett betydelsefullt medel för ekonomisk, social och kulturell utveckling liksom för mänskligt framåtskridande i utvecklingsländerna. Utvecklingsländernas regeringar bör utforma och genomföra en politik som hjälper och stimulerar kooperativa föreningar i ekonomiskt, finansiellt, tekniskt, legislativt eller annat avseende utan att föreningarnas oberoende påverkas därav. En sådan politik bör integreras i utvecklingsplanerna, i den mån detta är förenligt med de kooperativa föreningarnas väsentliga grunddrag, och bör göras till föremål för översyn, så att den kan anpassas till förändringar i sociala och ekonomiska behov och till tekniska framsteg.

Ett avsnitt av rekommendationen, som behandlar metoder för politikens genomförande, anger regeringarnas roll i fråga om lagstiftning, undervisning och utbildning samt deras ekonomiska, administrativa och kontrollerande ansvar. Vikten av att det finns en särskild lagstiftning, som behandlar

kooperativa föreningars bildande och drift samt deras rättsliga skydd betonas. Denna lagstiftning bör, heter det i rekommendationen, innehålla en definition eller beskrivning av en kooperativ sammanslutning, dess ändamål samt proceduren för dess bildande, registrering och upplösning, villkor för medlemskap ävensom metoder för förvaltning, skötsel och intern räkenskapsgranskning. När det gäller undervisning och utbildning bör regeringarna vidta erforderliga åtgärder för att bland utvecklingsländernas folk uppnå en så vid spridning som möjligt av kunskapen om kooperativa föreningars grundsatser, metoder, möjligheter och begränsningar. Rekommendationen fäster uppmärksamheten på behovet av att tillfredsställande undervisning meddelas inte bara i kooperativa skolor och högskolor samt andra specialiserade undervisningscentra utan även vid sådana utbildningsanstalter som universitet och högre utbildningsanstalter, lärarhögskolor, lantbrukskolor och andra yrkesutbildningsanstalter samt bildningscentra för arbetare, läroverk och grundskolor. Instrumentet understryker också vikten av att förtroendevalda eller anställda inom kooperativa föreningar erhåller såväl teknisk utbildning som utbildning i kooperativa grundsatser och arbetsmetoder.

Härefter övergår rekommendationen till att behandla statligt ekonomiskt och administrativt bistånd. Det framhålls att ekonomisk hjälp bör lämnas kooperativa föreningar, när de inleder sin verksamhet eller möter ekonomiska hinder för tillväxt eller omvandling, men att sådan hjälp inte bör medföra några skyldigheter som står i strid med de kooperativa föreningarnas oberoende eller intressen. Hjälpen bör utformas så, att den stimulerar snarare än ersätter medlemmarnas initiativ och ansträngningar.

I rekommendationen föreslås att ansvaret för tillsyn över kooperativa föreningar och för politikens genomförande bör utövas av en sammanslutning av kooperativa föreningar eller av vederbörande myndighet. Detta organ bör tillse att de kooperativa föreningarna bedriver sin verksamhet i överensstämmelse med de ändamål, för vilka de bildats, och i enlighet med gällande lag.

I ett särskilt avsnitt behandlas internationell samverkan. Medlemsstaterna anmodas att i största möjliga utsträckning samverka för att hjälpa och stimulera kooperativa föreningar i utvecklingsländerna genom ökat tekniskt bistånd, utbyte av informationer och av kvalificerad personal, utdelning av stipendier, anordnande av internationella seminarier och diskussionsgrupper, interkooperativt utbyte av varor och tjänster samt inledande av systematisk forskning rörande de kooperativa rörelsernas struktur, arbetsmetoder och problem i utvecklingsländerna.

Rekommendationens sista avsnitt, som innehåller särskilda bestämmelser rörande kooperativa föreningars roll såvitt gäller speciella problem, innefattar en bilaga som belyser hur olika former av kooperativa föreningar kan utnyttjas för ett framgångsrikt genomförande av jordreformer och för höjande av levnadsstandarden hos befolkningen.

Rekommendationen antogs med 317 röster mot 0 och 6 nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för rekommendationen.

Yttranden

I ärendet har yttranden inhämtats från styrelsen för internationell utveckling (SIDA), Kooperativa förbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och ILO-kommittén.

Beträffande innehållet i yttrandena får utskottet hänvisa till den redogörelse därför som finns på s. 13—16 i propositionen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Aspling, anför i propositionen bl. a.:

»Vad först beträffar de tre instrumenten som berör fiskare — *konventionen (nr 125) angående behörighetsbevis för fiskare, konventionen (nr 126) angående besättningens bostäder på fiskefartyg* och *rekommendationen (nr 126) angående yrkesutbildning för fiskare* — framgår det av de remissyttranden som avgivits i ärendet, att dessa instrument utformats med sikte på andra förhållanden än de som råder inom det svenska fisket. Särskilt fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund ger uttryck åt den åsikten. Härtill kommer att svensk lagstiftning och praxis i vissa delar inte överensstämmer med föreskrifterna i instrumenten. Detta gäller beträffande behörighetskonventionen samt rekommendationen om yrkesutbildning, medan i fråga om bostadskonventionen däremot svarande svenska bestämmelser är föremål för översyn. Under dessa förhållanden kan jag inte tillstyrka att Sverige f. n. ratificerar de båda konventionerna. När det gäller rekommendationen om yrkesutbildning kan jag, på de skäl som ILO-kommittén anfört, ansluta mig till kommitténs uppfattning att rekommendationens anvisningar bör, i den mån så befinns möjligt och lämpligt, övervägas vid yrkesutbildningens framtida utformning. Rekommendationen bör i detta syfte överlämnas till skolöverstyrelsen.

I fråga om *rekommendationen (nr 127) angående kooperativa föreningars roll i utvecklingsländernas ekonomiska och sociala utveckling* finner jag, att dess främsta betydelse från svensk synpunkt ligger i att rekommendationen kan vara av visst intresse för biståndsmyndigheterna när det gäller utformning av de svenska biståndsinsatserna inom kooperationen. I likhet med ILO-kommittén anser jag därför, att rekommendationen bör överlämnas till Styrelsen för Internationell Utveckling (SIDA) för att, i den mån så befinns möjligt och lämpligt, beaktas vid den fortsatta planeringen av de svenska biståndsinsatserna på kooperationsområde.»

Utskottet

Utskottet finner ej anledning till erinran mot vad föredragande departementschefen yttrat angående nu ifrågavarande av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens antagna instrument.

Utskottet hemställer,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition, nr 11, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 februari 1967

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herr Lars Larsson, fru Hamrin-Thorell, fru Nilsson, herrar Blomquist, Erik Filip Petersson och fru Elvy Olsson;

från andra kammaren: herrar Lundberg, Rimmerfors, fröken Wetterström, fröken Sandell, herrar Johansson i Södertälje, Jönsson i Ingemarsgården, Svensson i Kungälv och Johansson i Skärstad.